

Michiel de Ruyter

Van Alex van Galen verscheen eerder bij De Arbeiderspers

Süskind (roman, 2012)

Alex van Galen
Michiel de Ruyter
Roman



Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

Alex van Galen schreef deze roman vrij naar het scenario van Alex van Galen en Lars Boom voor de speelfilm *Michiel de Ruyter* (regie: Roel Reiné), een productie van Farmhouse TV en Film B.V. en A-Film Benelux.

Copyright © 2014 Alex van Galen

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam.*

Omslagontwerp: Bram van Baal

Omslagillustratie: © Artwork & design: Michael van Randerdaat voor Locust Entertainment bv in opdracht van Farmhouse TV & Film bv.

Fotografie: Govert de Roos

ISBN 978 90 295 8961 1 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl
www.michielderuyterdefilm.nl

Ga en doorzoek alle straten. Als je één rechtschapen mens vindt, zal ik de hele stad redden.

Jeremia 5:1

De kerkklokken galmden over de kust, de hele dag al. Het geluid ging dwars door Anna heen, trilde door haar botten, zette haar zenuwen op scherp. Ze wist wat het betekende: de Engelse vloot had de kust bereikt. Volgens de berichten waren het meer dan honderd schepen. Veel groter en zwaarder dan de Hollandse, en ook veel beter uitgerust. Beter dan het schip van Michiel.

Michiel.

Ze probeerde niet voortdurend over hem te piekeren, want de kinderen pikten dat op. Engel en Greetje keken Anna steeds vragend aan. Ze zaten bleek en stilletjes in de kar tegen hun oudere zus Neeltje aangedrukt. De kleintjes hadden de klokken nog nooit allemaal tegelijk alarm horen slaan. Ze wisten dat het iets met papa te maken had en dat hij op zee zat, hier heel dichtbij. Anna vroeg zich af of Michiel de klokken in de verte ook kon horen.

‘Hu!’

Ze kletste de teugels zachtjes tegen de achterkant van het paard en de kar trok langzaam door het kleine dorp achter de duinen. De klokken hadden de meeste mensen uit hun huizen gejaagd. Een stroom haastig volgeladen karren trok het land in, op zoek naar een veilig heenkomen. Een andere groep mensen probeerde juist de duinen te bereiken om het spektakel te zien. De twee mensenmassa’s schuurden langs elkaar op het kleine dorpsplein van Ter Heijde.

‘Hu! Vort!’

Anna loodste de kar stapvoets door de schuifelende menigte. Overal bedrukte gezichten, niemand zei iets. Ze reden langs een houten kerkje. De kerkgangers puilden eruit, ze stonden samen-

gepropt tot buiten de deuren. Het waren bijna allemaal vrouwen. Hun zachte smeekbeden verwaaiden in de zilte wind.

Zorg dat mijn man behouden thuiskomt...

Red ons land...

Onze lieve zoon is pas veertien...

Bescherm admiraal Tromp...

Opeens klonk een zware donderslag die de grond deed trillen. De biddende vrouwen keken op, de stroom mensen stokte en zelfs de meeuwen leken hun adem in te houden.

‘Mam, wat was dat?’ vroeg Greetje.

Wat kon ze zeggen? Weer klonk er een zware dreun die ze tot in haar binnenste kon voelen. De baby draaide zich even om in haar buik, alsof het geluid ook hem onrustig maakte. Anna was nog geen acht maanden zwanger, dus ze had nog tijd, hield ze zich de hele dag al voor. Ze kon morgen rustig de trekschuit naar Vlissingen nemen.

Er klonk nog een dreun, zwaarder dan de vorige.

En nog een.

Ze wisselde een blik met Neeltje. Die klemde haar broertje en zusje tegen zich aan.

‘Is dat onweer?’ vroeg Engel.

‘Nee, lieverd.’

Anna keek in zijn intelligente, helderblauwe oogjes. Oogjes die alles wilden weten, alles zelf wilden ontdekken. De zware dreunen in de verte volgden elkaar nu steeds sneller op.

‘Wat is dat geluid dan?’

Anna probeerde hem geruststellend aan te kijken.

‘Het is begonnen, schat.’

Toen ze de voet van de duin bereikt hadden, waren de klokken niet eens meer te horen in het kabaal. De lucht was alleen nog gevuld met de donder van de kanonnen. Duizenden kanonnen die onophoudelijk vuurden.

Het was begonnen.

Anna zette de kar onder een boom. Ze wilde van de bok af stappen, maar haar buik zat in de weg. Neeltje stond al naast haar, gaf haar een hand. Voorzichtig stapte Anna af, ze probeerde niet hardop te zuchten. Haar hart ging tekeer en ze transpireerde. Iedere zwangerschap eiste meer van haar lichaam dan de vorige. Neeltje bond het paard vast terwijl Anna omhoog keek.

Boven op de duinrand stonden honderden mensen naar zee te kijken. Zwarte wolken dreven over, ze kon de kruitdampen hier al ruiken. Het pad omhoog was steil. Anna voelde haar mond droog worden bij de gedachte aan de klim naar boven.

‘Mama...’

Anna negeerde Neeltjes vermanende blik, die op haar zwangere buik gericht was. Natuurlijk, het was ook gekkenwerk om nu naar boven te lopen.

‘Jij blijft hier bij je broertjes en zusjes,’ zei Anna. Ze moest hard praten om boven het gebulder uit te komen.

‘Wat? Maar...’

‘Het is veel te gevaarlijk op het strand.’

Anna was al op weg. Stapje voor stapje ploeterde ze door het mulle zand. Na een paar minuten gutste het zweet al onder haar kap vandaan. Een brandend gevoel in haar keel dat recht naar haar longen ging. Ze hield haar buik stevig vast. Ze moest naar boven, ze moest hem zien, moest weten of hij nog leefde.

Michiel.

Hij was met tegenzin weer naar zee gegaan.

Anna herinnerde zich zijn blik, toen hij thuiskwam van het gesprek met de admiraliteit. Ze hadden Michiel onder druk gezet, op zijn gevoel gewerkt. Zou hij het zichzelf ooit vergeven als het land ten onder ging zonder dat hij een vinger had uitgestoken? Het land had hem nodig.

Maar Anna had hem ook nodig.

De kinderen hadden hem nodig.

Nog een paar meter naar boven. Met piepende adem zette ze de laatste stappen. Overal stonden mensen met turende, gespannen blikken. Het land ging gebukt onder de blokkade van de Engelsen. Schepen konden de havens niet meer in of uit. Overal gingen bedrijven failliet, alleen al in hun eigen dorp zaten honderden men-

sen zonder werk en zonder eten. In Den Haag waren vorige week al rellen uitgebroken tegen de regering. Dat kwam de aanhangers van Oranje goed uit. Ze zongen in de straten:

*Al is ons prinsje nog zo klein,
Toch zal hij straks stadhouder zijn.*

Boven op de duin rustte Anna even met haar handen op haar knieën. Toen richtte ze zich moeizaam op, wrong zich tussen de mensen door en zag wat zij zagen.

De lucht boven zee was gitzwart van de kruitdampen, die steeds oplichtten door vurende kanonnen. In de verte meende ze het geschreeuw van de bemanningen te horen, het gekraak van de schepen en de masten. Overal zag ze gigantische fregatten die onophoudelijk vuur spuwden.

Een zeeslag in volle gang.

Anna pakte haar kijker en schoof de lens uit. Michiel had hem ooit voor haar gekocht. Ze was niet de enige zeemansvrouw die vaak met zo'n ding op het strand te vinden was, maar dit was een van de beste die je kon krijgen.

Michiel, waar ben je?

Ze tuurde de zee af. Probeerde schepen te herkennen, spiegelversieringen te lezen. Maar het was onbegonnen werk. Overal zag ze Engelse en Hollandse schepen door elkaar. De Hollandse vloot vocht meestal met drie eskaders die allemaal een kleur kregen, rood, wit of blauw. Michiel leidde een van de eskaders als viceadmiraal. Maar de Engelsen werkten ook met die kleuren en de vlaggen waren nauwelijks te zien. Het was complete chaos. Ze zag een gebroken mast boven de golven uitsteken, de punt van het schip nog half boven water. En allemaal zwarte puntjes in het water. Dat waren drenkelingen.

'Daar!'

Een oudere man wees.

Als een geest verscheen een enorm fregat met de Engelse vlag uit de nevel, vlak bij de kust, veel dichterbij dan de andere. Het schip draaide langzaam en vuurde op een ander fregat. Uit tien, twintig monden tegelijk spuwde het schip vuur.

Het andere fregat voer de Hollandse vlag.

Anna probeerde de naam te lezen, maar zag alleen de laatste letters: ‘...ode’. Het schip draaide langzaam. ‘...rode’ las ze nu.

‘Tromp!’ riep een jongen. ‘Dat is het schip van admiraal Tromp!’
Natuurlijk, de Brederode.

De mensen stootten elkaar aan. De naam van de admiraal ging door de menigte. Maarten Harpertszoon Tromp, de man die het land moest redden. Tromp, de man die met een mengeling van genegenheid en bewondering ‘Bestevaer’ werd genoemd, wat zoiets betekende als ‘de ouwe’.

Het Engelse fregat, dat veel groter was dan de Brederode, en bijna het dubbele aantal kanonnen had, bleef vuren. Het schip van Tromp vuurde terug. De schepen gaven elkaar de volle laag, maar het Engelse fregat vuurde harder en sneller. De kruitdampen onttrokken de schepen al snel aan het zicht.

Opeens verscheen aan stuurboordzijde van de Brederode nog een fregat uit de nevel. Het duurde even voordat Anna de vlag zag. Die was Engels.

De Brederode was ingesloten.

Maarten Tromp had het tweede Engelse fregat te laat gezien. De kruitdamp zat in zijn ogen, zijn longen en achter in zijn keel. Iedere keer als hij hoestte, voelde hij een pijscheut uit zijn nieren naar zijn borst trekken. Gruis. Ouderdomskwaal. Net als de jicht, de voortdurende tandpijnen en het bedrukte gevoel op zijn borst dat hij steeds vaker voelde. De jaren op zee, de eindeloze zeeslagen en de verantwoordelijkheid voor zijn mannen en de vloot trokken een zware wissel op zijn lichaam. Hij voelde zich veel ouder dan zijn vijfenvijftig jaar. 's Ochtends was hij zo stram dat hij zijn bed haast niet uit kwam. Hij had pijntjes en pijnen die nooit meer zouden weggaan. Aan zijn chirurgijns had hij niet veel. Een been of arm afzagen, daar waren ze behoorlijk bedreven in, maar dat was het wel zo'n beetje. Met kruidenkuren en drankjes kon je de ouderdom niet verjagen. In aderlatingen geloofde Tromp niet, daar had hij nog nooit iemand beter van zien worden. Sommige oudere officieren klampten zich vast aan God. Hij zag ze op vrije momenten in de bijbel lezen, of in religieuze pamfletten over de dood.

Zelf was hij nooit een lezer geweest.

Van twee kanten werden ze nu beschoten.

Tromp knipperde met zijn ogen en stapte nog net opzij voor een stuk van een ra dat voor zijn voeten op het dek kletterde. Een slagregen van houtsplinters, stukken mast, touw en zeil sloeg over het schip. Na een paar uur moest je uitkijken dat je niet onverschillig werd en vergat weg te duiken. Talloze mannen had hij in zijn leven al gewond of gedood zien worden op die manier.

Overal om hem heen lagen mannen met afgeschoten armen, benen, badend in het bloed. Mannen? Jongens waren het nog. De

meeste waren door hun moeders aan boord afgeleverd. Nu zag hij ze creperen, schreeuwend van de pijn, sommige voor zich uit mompelend, zwevend op de grens van leven en dood. De schreeuwen kon je bijna niet horen door het constante gebulder.

‘Waar zijn ze? Waar zijn ze verdomme?’ riep Tromp.

Zagen de andere Hollanders niet dat hun admiraal zwaar in de minderheid was? Waar was het blauwe eskader? En waar was Witte de With?

Jozef van Ghent, zijn kapitein, tuurde naar het noorden en gaf zijn kijker aan Tromp. Zijn blik zei al genoeg. Tromp veegde het roet uit zijn ogen en probeerde te zien wat Jozef gezien had. De Hollandia was zwaar geraakt en zonk. Hij voelde een knoop in zijn maag toen hij matrozen massaal in het water zag springen.

‘Iets meer naar het westen, admiraal. Daar.’

Toen zag hij pas waar Jozef op doelde. Drie, vier fregatten met Hollandse vlag zeilden naar het noordwesten. Dat betekende: ver van het slagveld vandaan.

‘Angsthazen!’ riep Tromp onbeheerst. ‘Verdomde angsthazen!’

Kapiteins die met hun hele schip deserteerden, waren altijd een probleem geweest, maar de laatste maanden leken steeds minder officieren in de overwinning te geloven. Ze riskeerden liever de doodstraf dan de zoveelste zeeslag tegen de superieure Engelsen. De Hollandse bemanningen noemden hun eigen vloot, die veel minder groot was dan de Engelse, ‘het kleine hoopje’.

Een zware dreun raakte de Brederode. Het schip leek even omhoog te komen, de masten kraakten, houtsplinters vlogen in het rond. Er klonk geschreeuw. Toen de rook optrok, zag Tromp een groot gat in het middendek. De kogel had twee matrozen meege-sleurd. Ze lagen bij de grote mast, in stukken gereten. De geur van schroeiend vlees hing over het hele schip, de smaak zou hij nog dagen in zijn mond proeven. Hij hoorde schreeuwende stemmen uit het water. De slag was nog nauwelijks begonnen en de zee lag nu al vol drenkelingen.

Hij hoestte. Het Engelse fregat aan bakboord vuurde iets minder snel, het leek wel of ze buiten adem waren. Misschien was het kruit op, misschien waren de kanonniers gewoon moe. Of misschien was het een tactische zet.

Hij greep zijn kijker weer. In het want en aan de ra's zag hij Engelsen met musketten. Scherpschutters. Die mikten vooral op de Hollandse officieren. Die lafaards hadden hem nog nooit weten te raken. Veel mannen dachten daarom dat Tromp onaantastbaar was, dat hij boven de dood stond.

Ze moesten eens weten.

Toen zag hij pas dat een van de Engelse fregatten langzaam afdreef. De zeilen waren zo aan flarden geschoten dat de Engelse viceadmiraal zijn eigen schip niet meer in de hand had. En de wind was langzaam aan het draaien. Dat was een kans, misschien, heel misschien.

Hij wilde Jozef roepen, maar toen hij zich omkeerde, merkte hij dat er naar hem gekeken werd. Tientallen vragende ogen, onzekere blikken. Zijn mannen. Een zootje ongeregeld, maar het waren zijn mannen. Ze zochten steun bij hem. Ze vertrouwden op God, maar nog meer op hun admiraal. Hun Bestevaer.

Tromp haalde diep adem en negeerde de pijn die uit zijn onderrug naar boven schoot.

'Mannen, wat doen we?' Hij keek om zich heen. Vanuit de masten en de ra's staarden ze hem aan. 'Laten we onze vrouwen en kinderen aan hun lot over? Of schoppen we die verdomde theeslurpers terug naar dat roteiland van ze? Wat zeg jij, Berend?'

Even was hij bang dat ze hem niet zouden geloven, niet meer wilden volgen. Maar Berend, de oude hoogbootsman, keek hem grinnikend aan en ontblootte een mond met bruine en zwarte tanden.

'Tot in de dood, admiraal.'

Berend draaide zich om naar zijn maten en balde zijn vuist.

'Voor Bestevaer!'

'Bestevaer!' riepen de mannen. 'Bestevaer!'

Tromp knikte.

'Stuurboord laden,' zei hij tegen Van Ghent. Hij wees naar het Engelse schip. 'En recht eropaf.'

De hoogbootsman blies op zijn fluitje.

De tamboer roffelde op zijn trommel.

Alles kwam tegelijk in beweging. Alsof bemanning en schip één lichaam waren met één hart dat begon te kloppen, zodra de oude admiraal het teken had gegeven.

Twee stuurliu trokken aan de kolderstok die via een gat in het dek was verbonden met de helmstok van het roer, een paar meter lager. Matrozen vlogen het want in. Mannen renden door elkaar heen. Vierden de zeilen. Loden kogels werden vanuit het ruim doorgegeven in de slinger van mannen. Tonnen buskruit werden naar de kanonnen gerold.

Ze naderden het Engelse schip, dat veel groter en nieuwer was. Met meer bemanning, beter geoefende bemanning.

‘God bewaar ons,’ mompelde Tromp.

‘Koers houden tot we hoger aan de wind liggen,’ riep Jozef tegen de mannen aan het roer. Dat betekende dat ze de Engelsen de wind uit de zeilen konden nemen en zelf beter konden manoeuvreren.

Tromp zag een straaltje bloed uit Jozefs linkeroor sijpelen. Dat kwam van het voortdurende gebulder van de kanonnen, dat soms dagen kon duren. Zelf had Tromp ook een luide pieptoon in zijn oor, maar hij kon de kanonniers onder dek toch nog horen schreeuwen. Niet dat hij zijn oren nodig had om te weten wat daar beneden gebeurde. De konstabel inspecteerde nu zelf of de kanonnen goed gericht stonden. Een duim te hoog en de kogels vlogen over het vijandige schip heen. Een duim te laag en ze kwamen in het water terecht.

Iedereen stond in positie.

Als het tweede fregat niet te snel achter ze aan zou komen, hadden ze misschien een kans.

Heel misschien.

Langzaam kwamen ze langzij de Engelsman te liggen. Er hing ineens een vreemde stilte tussen de fregatten, de bemanningen hielden de adem in. Van Ghent tuurde ingespannen over de rand van het kampanjedek naar de positie van de schepen. Als ze te vroeg vuurden, waren ze een lading kogels kwijt. Als ze te laat vuurden, kon hun schip al dodelijk geraakt zijn.

Nog voor Tromp zijn mond opende, hoorde hij over het water het bevel van de Engelse admiraal galmen.

‘Fire!’

De Engelse kanonnen vuurden een fractie sneller dan de Hollandse. De Brederode schokte van de inslagen. Tromp kon zich

nauwelijks staande houden, hij voelde het dek onder zich vandaan schieten. Hij hoorde het gekraak, maar kon het geluid niet thuisbrengen. Heel even dacht hij dat het schip aan het kapseizen was, omdat de grote mast op een vreemde manier naar links bewoog. Maar het schip kapseisde niet. De mast was geraakt en donderde met een snerpend geluid naar beneden.

Tromp moest bukken voor een katrol die langs zijn hoofd suisde, gevolgd door een zwiepend stuk touw. Het hele middendek was bedekt met zeil, touw, hout, puin en lichamen. De grote mast stak half in het water, waardoor het schip gevaarlijk naar bakboord helde.

‘Admiraal? Admiraal!’

Jozefs ogen zochten de zijne. Tromp knikte dat hij in orde was, maar hij zag de paniek in de ogen van zijn jonge officier. Zeker vier, vijf matrozen waren onder het hout beklemd geraakt. Een jongen die hij gisteren nog had geholpen met een brief aan zijn moeder, lag onder de mast, alleen zijn hoofd en linkerarm zichtbaar, zijn ogen wijd open alsof hij nog steeds in shock was, zelfs nu hij niet meer leefde. De rest van zijn jonge lichaam was verpletterd. Het dek glinsterde van het bloed.

Het Engelse fregat vuurde door. Vanuit zijn ooghoek zag Tromp nu ook dat het tweede fregat meer vaart kreeg. Vijf minuten, meer tijd hadden ze niet. Dan waren ze verloren. De mast was volledig gebroken en zolang hij in het water hing, was het schip onbestuurbaar.

‘Jullie daar!’ Tromp wenkte twee jonge vaargezellen die versteend om zich heen stonden te kijken.

‘Opschieten. Pak je zwaarden! Jullie daar. Ook meehelpen.’

Tromp trok zijn zwaard en samen met zijn mannen hakte hij op de touwen in. Zeker twintig touwen moesten ze doorhakken om de mast kwijt te raken. Langzaam zakte de mast een stukje naar beneden. En nog een stukje. Maar niet snel genoeg. Het tweede Engelse fregat was al bijna langs zij. Het andere bleef maar vuren.

Opeens klonken er angstige kreten.

Maar niet aan boord van de Brederode. Tromp keek op. De boeg van het Engelse fregat was aan pulver geschoten. Gewonde matrozen vielen bij bosjes in het water. De zee tussen de twee

schepen was gevuld met drijvende planken, masten, lijken en drenkelingen.

Nog meer kanonsalvo's.

Die kwamen niet van zijn eigen schip. Tromp klom het kampanjedek op en liep naar de achtersteven.

Door de nevel zag hij een fregat opdoemen met de Hollandse vlag. Hij pakte zijn kijker. Hij kon de spiegelversiering van het schip vanaf deze kant niet zien, maar het schip herkende hij onmiddellijk.

Het Witte Lam.

Tromp voelde de tranen in zijn ogen prikken.

'Michiel... Goed zo, jongen,' mompelde hij in zichzelf. 'Goed zo, jongen.'

Hij draaide zich om en merkte te laat dat een van de Engelse scherpschutters hem in het vizier had.

Michiel de Ruyter zag dat het tweede Engelse fregat aan het draaien was en nu op het Witte Lam afkwam. Mooi, dat zou Tromp even de tijd geven om op adem te komen.

‘Dit is gekkenwerk!’ schreeuwde Jan van Brakel, zijn kapitein. ‘Gekkenwerk!’

Michiel reageerde niet. Hij stapte over twee dode matrozen heen en begon zelf aan het touw van een wapperend bramzeil te trekken. Ze moesten snelheid houden, dat was hun enige kans. Het Witte Lam was veel kleiner dan de Engelse fregatten, de tuigage had zijn beste tijd gehad en alles kraakte van ouderdom. Maar het was een snel en wendbaar schip. Twee mannen schoten Michiel te hulp en samen zetten ze het zeil vast.

‘Michiel!’ schreeuwde Van Brakel.

‘We kunnen de ouwe niet aan zijn lot overlaten,’ zei die, meer tegen zichzelf dan tegen Jan.

Het Witte Lam was nu in een volmaakte positie om de Engelsen vol op het achterschip te raken.

‘Vuur!’

De tamboer reageerde niet, hij stond verdwaasd om zich heen te kijken. Een knul van vijftien, dit was zijn eerste grote zeeslag. Michiel liep op hem af en gaf hem een tik in zijn gezicht.

‘Vuur!’

Onmiddellijk trommelde de jongen de code voor het bevel door. De kanonnen van het Witte Lam donderden. De achtersteven van de Engelsman werd er in één ruk af geblazen. Het schip was niet alleen stuurloos, het begon ook te zinken.

De mannen aan boord van het Witte Lam juichten.

Michiel pakte zijn kijker. Het tweede Engelse fregat had Tromp nog steeds onder vuur, en er kwam nu ook een derde bij. De Hollandse schepen waren nog steeds in de minderheid. Ze moesten hergroeperen. Waarom gaf Tromp dat bevel niet?

Heel even dwaalde zijn blik af. Tussen de Brederode en het Engelse fregat kon hij het strand zien liggen, bezaaid met zwarte stipjes. Waren dat mensen die naar de slag stonden te kijken? Het waren er duizenden, over de hele breedte van het strand.

Hij dacht aan Anna. Hij hoopte dat ze hier ver vandaan was. Wanneer was ze uitgerekend? Nog een paar weken. En de kinderen, hij hoopte dat ze nog gezond waren.

‘Michiel...’

Jan wees naar het schip van Tromp, schuin naar boven. In de achterste mast was een grote witte vlag gehesen.

De pitjaarsvlag.

Van Brakel keek hem somber aan. Een admiraal hees de pitjaarsvlag alleen als hij met alle hoge officieren wilde overleggen. Dat was meestal voor een zeeslag, of tussen de gevechten door, als ze een paar uur rust hadden. Maar nooit tijdens een hevige vuurwisseling.

Het kon maar één ding betekenen.

‘Gooi drie man in een sloep,’ zei Michiel snel.

‘Wat?’ zei Jan. ‘Wil je dáárdorheen roeien?’

Hij wees naar de vurende Engelse schepen, maar Michiel luisterde niet. Hij had al een sloep gevonden, die doelloos tussen de vurende fregatten dreef. Hij zwaaide zijn benen over de rand van het schip en dook het water in.

Jan vloekte.

‘Jij, jij en jij,’ riep hij tegen drie scheepsjongens. ‘Met de viceadmiraal mee!’

Pas toen Michiel aan boord van de sloep klom, beseftte hij hoe moe hij was. Hij trok de meegekomen matrozen aan boord en gaf ze ieder een roeispaan. Al snel sneed de sloep door het water, recht de kruitdampen in. Hier tussen de grote zeilschepen was het bijna windstil. Met een beetje geluk zouden de Engelsen hem niet zien.

‘Sneller,’ zei Michiel.

Hij trok harder aan de riem dan de jongens. Probeerde het tem-

po te verhogen. Het duurde even voordat ze zijn ritme te pakken hadden. *Pok... Pok...* klonk het steeds als de sloep een stuk hout raakte. Maar sommige klappen waren doffer. Michiel probeerde niet in het water te kijken, waar de lichamen dreven.

Stilletjes roeiden ze verder.

‘There! There!’

Iemand had ze gezien, maar de stemmen kwamen niet van het Engelse fregat. Michiel tuurde het water over, het was moeilijk te zien waar het water ophield en waar de kruitnevel begon. Hij zag drenkelingen zwaaien. Ze kwamen op Michiel afzweemen.

‘Doorroeien,’ zei hij. ‘Sneller.’

Hij had geen keus. Als ze iemand meenamen, zouden ze snelheid verliezen en ontdekt worden. Pas na de slag zouden de fregatten zich bekommeren om de drenkelingen. De meeste zouden dan al verdronken zijn.

Nog voor hij goed en wel aan boord van de Brederode stond, wist Michiel al hoe laat het was. De blik van Jozef van Ghent zei genoeg. Ze hadden de oude Tromp half rechtop tegen een ton gezet. Hij ademde nog, maar zijn hemd was nat van het bloed.

Michiel knielde bij de admiraal en vocht tegen zijn tranen. De afgelopen maanden had hij een band opgebouwd met de ouwe. Tromp was een stuurse man die bikkelhard kon zijn, maar de afgelopen maanden had Michiel ook een warme, vaderlijke kant in hem ontdekt. Van de harde buitenkant was nu niets meer te zien.

‘Michiel, mijn jongen,’ zei Tromp zacht. Hij glimlachte en pakte Michiels hand. Die kwam daardoor onder het bloed.

‘We hebben u zo in een haven.’

Maar Tromp leek al in een andere wereld.

‘Hoe staat de wind?’ vroeg hij fluisterend.

‘Niet praten nou,’ zei Michiel.

Tromp pakte Michiels hand steviger vast.

‘De mannen hebben straks een nieuwe admiraal nodig.’

Het duurde even voor Michiel begreep wat Tromp bedoelde.

‘Ik? Nee, nee...’

Na deze slag hield hij ermee op. Zodra de Engelsen hun blokkade opgaven, ging hij naar huis. Naar Anna en de kinderen. Bovendien, hij was niet uit het juiste hout gesneden voor zo’n func-

tie. Hij was nog steeds verbaasd dat ze hem viceadmiraal hadden gemaakt. Een rang die helemaal niet bij hem paste. Hij was een gewone zeeman, de zoon van een eenvoudige bierdrager.

Tromps ademhaling versnelde tot korte pufjes, zijn gezicht vertrokken van de pijn.

‘...iemand die niet met alle winden meezeilt, Michiel.’ Hij kreunde en keek Michiel nog eenmaal aan, buiten adem. ‘Goede moed, Michiel... Houd goede...’

Toen stierf hij.

Anne zette haar handen op haar buik om de wee op te vangen. De pijn schoot in twee felle stoten naar haar onderrug. Ze hapte even naar adem. Het schip van Michiel was uit zicht geraakt en deze slag kon nog dagen duren. Haar eerste kind was twee weken over tijd geweest, Anna had destijds gedacht dat ze nooit meer van die zwangere buik af zou komen. Daarna waren de kinderen steeds sneller geboren, alsof ze haast hadden. Maar ze was nu nog geen acht maanden zwanger. Anna stopte haar kijker weg en keek even rond op het strand om tijd te winnen en na te denken.

Ze hoopte dat het vals alarm was, maar ze kon het risico niet nemen. Haar nicht Elske, waar ze de afgelopen weken gelogeed had met de kinderen, woonde hier op drie uur rijden vandaan. Ze had geen keus.

Ze moest opschieten.

Bij iedere stap door het diepe zand naar beneden, moest ze haar buik vasthouden. Haar jurk kletsnat van het zweet, haar mond kurkdroog. Toen ze de kar eindelijk bereikt had, zag Neeltje meteen wat er aan de hand was.

‘Zie je wel. Je had vanochtend al steken in je buik.’

‘Ik? Niks van gemerkt,’ zei Anna zo luchtig mogelijk. ‘Kom, we gaan.’

Neeltje trok haar op de kar en Anna pakte zelf de teugels beet.

‘God, laat mijn kindje alstublieft gezond geboren worden,’ bad ze snel. ‘En beschermt U mijn man.’

Johan de Witt veegde zijn handen langzaam over zijn nieuwe broek, maar ze bleven koud en klam. Ongemakkelijk verschoof hij achter de grote ovale tafel die midden in de Ridderzaal stond. De vergadering van de voltallige Staten-Generaal was begonnen. Johan voelde dat alle blikken vanaf de banken op hem gericht waren. Honderd geachte afgevaardigden zaten klaar om hem levend te verscheuren. Niet alleen de aanhangers van Oranje waren uit op het bloed van de jonge raadspensionaris, maar ook in de achterkamers van zijn eigen staatsgezinde partij klonk gemor. Ze vonden hem te jong en onervaren voor zo'n verantwoordelijke positie. Het machtsvevenwicht in de Nederlanden was te instabiel, er stond te veel op het spel, vonden ze.

Toen Willem II stierf, zat het land zonder stadhouder. En zijn zoon was nog te jong om officieel 'Willem III' te worden. Hij werd geboren in dezelfde week dat zijn vader aan de pokken bezweek. De eerste aanblik van het pasgeboren prinsje was een huis in de rouw geweest, waar alle ramen en spiegels bedekt waren met zwarte doeken.

Het land moest dus verder zonder stadhouder van Oranje. En de republikeinse staatsgezinden hadden van dat vacuüm gebruikgemaakt om de macht in het land naar zich toe te trekken. Een macht die Johan de Witt nu moest bewaken, en het liefst uitbouwen. Eén misstap en de prinsgezinden zouden als een horde dolle stieren over hem heen lopen. Ze zouden het volk opjutten, de macht in de steden grijpen en de jonge prins van Oranje alsnog tot stadhouder benoemen. En dan zou het afgelopen zijn met de republiek. De klok zou jaren worden teruggedraaid.

Raadspensionaris van Holland en West-Friesland.

Voorzitter van de Staten-Generaal.

Toen Johan benoemd was, een paar weken geleden, was hij pas zevenentwintig jaar oud. Zijn verjaardag had hij doorgebracht met het lezen van stukken, brieven, wetsvoorstellen, en nog meer stukken en brieven.

Een van zijn eerste openbare toespraken was een lijkrede voor Maarten Tromp geweest. *Een zeeheld zoals de aarde nooit heeft gedragen en in de toekomst ook niet snel meer zal zien.* De dood van de oude admiraal was een zware klap voor het land en de vloot. Hoe moest Johan ooit een goede vervanger vinden, iemand met hetzelfde tactische inzicht en hetzelfde overwicht op zijn manschappen?

Hij legde zijn handen op de tafel, en probeerde te luisteren naar de leider van de staatsgezinden, die het woord had genomen. Kievit, een vertrouweling van de Oranjes. Een politicus die manipulatie tot kunst had verheven. Hij was sluw, bekakt en ambitieus.

Dodelijk ambitieus.

‘Ik denk dat ik namens alle afgevaardigden spreek als ik zeg dat we verheugd zijn met onze nieuwe voorzitter uit het machtige Holland,’ zei Kievit met een plechtige stem waar het sarcasme van afdroop. ‘Zeg maar gerust opgelucht.’

Er klonk gegrinnik vanaf de Oranje-banken. Johan liet niets merken, hij knikte Kievit beleefd toe.

Kievit ging verder.

‘Ik zal veel beter slapen nu ik weet dat er een man aan het roer staat die van plan is de belangen te behartigen van alle gewesten en partijen. En niet alleen die van zijn eigen staatsgezinde vriendjes.’

Er klonk een verontwaardigd rumoer op de staatsgezinde banken. Johan keek even naar de zijkant van de zaal. Daar stond zijn oudere broer Cornelis, die naar hem knipoogde. Zonder Cornelis zou hij deze taak nooit op zich hebben genomen. Cornelis zou zich bezighouden met het reorganiseren van de vloot, terwijl Johan in Den Haag bleef.

Jacob de Graeff, een oude vriend van de familie De Witt, stond woedend op.